

Avaliku arutelu kokkuvõte

Nimetus: Unakvere tuulepargi eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõu avalik arutelu

Toimumisaeg: 26. mai 2025, kell 17.00–19.10

Toimumiskoht: Tääksi koolimaja, Tääksi, Põhja-Sakala vald, Viljandi maakond

Koosoleku juhataja: Marko Pomerants (moderaator)

Osalejad:

- **Moderaator:**
 - Marko Pomerants
- **Arendaja esindaja:**
 - Mario Raestik (Vindr Baltic OÜ, arendusjuht)
- **Eksperdid:**
 - Heiki Kalberg (eriplaneeringu koostaja)
 - Piret Toonpere (keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) juhtekspert)
- **Põhja-Sakala valla esindajad:**
 - Karel Tõlp (vallavanem)
 - Jaanus Rahula (abivallavanem)
- **Kogukonna esindajad, elanikud ja teised huvitatud isikud:**
 - Tiiu Nõmmik (Ülde küla elanik, kogukonna esindaja)
 - Eneli Feldmann (Jaska küla elanik)
 - Tõnu Tamm (kogukonna liige)
 - Kadri Pulk (bioloog ja pedagoog)
 - Tõnu Randaru (Tääksi küla elanik)
 - Ain Laansalu (Järtsaare ja Vissuvere külade esindaja)
 - Urmas Maranik (Põhja-Pärnumaa valla esindaja, MTÜ Looduse ja Inimeste eest esindaja)
 - Teised kohal viibinud Põhja-Sakala valla elanikud ja huvitatud isikud.

PÄEVAKORD

1. **Koosoleku avamine ja sissejuhatust.** Moderaator Marko Pomerantsi avasõnad, päevakorra ja osalejate tutvustus.
2. **Arendaja Vindr Baltic OÜ tutvustus.** Sõna saab Mario Raestik.
3. **Eriplaneeringu protsessi ja asukoha eelvaliku lahenduse tutvustus.** Sõna saab eriplaneeringu koostaja Heiki Kalberg. Selgitatakse protsessi olemust ja planeeringuala kujunemist.
4. **Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande tulemuste tutvustus.** Sõna saab KSH juhtekspert Piret Toonpere. Ülevaade peamistest mõjudest ja uuringutest.
5. **Avaliku väljapaneku käigus laekunud arvamuste kokkuvõte.** Ülevaade esitatud arvamustest ja peamistest murekohtadest.
6. **Avalik arutelu: küsimused, vastused ja arvamuste avaldamine.** Osalejatel on võimalus esitada küsimusi ekspertidele, arendajale ja valla esindajatele ning avaldada oma seisukohti.
7. **Koosoleku kokkuvõte ja lõpetamine.**

ARUTELU KÄIK

1. Koosoleku avamine ja sissejuhatust

Marko Pomerants avas koosoleku kell 17.00, tervitades kohalolijaid ja tutvustades koosoleku eesmärki, milleks on Unakvere tuulepargi eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja KSH aruande avalik arutelu. Ta selgitas, et esmalt tutvustavad eksperdid ja arendaja oma tööd, millele järgneb avatud diskussioon. Moderaator tutvustas esinejaid: arendaja esindaja Mario Raestik (Vindr Baltic OÜ), eriplaneeringu koostaja Heiki Kalberg ja KSH juhtekspert Piret Toonpere. Samuti viitas ta kohaliku omavalitsuse esindajate, sh vallavanema ja abivallavanema, kohalolekule. Ta rõhutas, et kõigile antakse võimalus küsimusi esitada ja arvamust avaldada ning planeeritud koosoleku lõpp on orienteeruvalt kell 19.00.

Marko Pomerants: „Heiki Kalberg tutvustab, kuidas käesoleva planeeringu lahenduseni jõuti, ja kuidas see on muutunud võrreldes sellega, mis oli algne stardipositsioon. Meil on siin ka arendaja esindaja, kes on huvitatud Unakvere tuulepargi arendamisest. [...] Kui need ettekanded on peetud, siis kindlasti anname võimaluse küsida.“

Alustuseks anti sõna arendaja esindajale.

2. Arendaja Vindr Baltic OÜ tutvustus

Mario Raestik tutvustas ennast ja oma ettevõtet. Vindr Baltic OÜ on arendusettevõtte, mis tegutseb Eestis üle kolme aasta ning millel on filiaalid ka Norras, Rootsis ja Lätis. Ettevõtte tegevusvaldkond on tuuleparkide arendamine. Eestis on arendusprotsessid käimas mitmes Kesk-Eesti vallas, sealhulgas Türi, Järva, Viljandi ja Põhja-Sakala vallas, kus protsessid on erinevas arengujärgus.

3. Eriplaneeringu protsessi ja asukoha eelvaliku lahenduse tutvustus

Heiki Kalberg võttis sõna, et selgitada eriplaneeringu kui menetlusliigi keerukust ja Unakvere planeeringu senist käiku.

Heiki Kalberg esitles skeemi, mis kirjeldas eriplaneeringu kogu protsessi. Ta selgitas, et tegemist on pika ja mitmeetapilise menetlusega, mis jaguneb kaheks peamiseks osaks:

1. **Asukoha eelvalik:** See on esimene etapp, mille eesmärk on leida põhimõtteliselt sobiv maa-ala tuulepargi edasiseks planeerimiseks. Selles faasis tehakse esmased uuringud ja analüüsid, kuid ei panda paika tuulikute täpseid asukohti. Etapp kulmineerub avaliku väljapaneku ja aruteluga, mille järel teeb kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse, kas kiita asukoht edasiseks planeerimiseks heaks või lõpetada planeeringu koostamine.
2. **Detailne lahendus:** Juhul kui volikogu asukoha eelvaliku heaks kiidab, algab teine etapp. Selles etapis koostatakse detailne planeering, kus määratakse tuulikute täpsed asukohad, parameetrid, teedevõrk, kaablite trassid ja muud tehnilised detailid. Sellele etapile eelnevad ka detailsemad keskkonnauuringud.

Heiki Kalberg selgitas, et praegune riigihange ja arutelu käsitlevadki esimest etappi – asukoha eelvaliku koostamist.

Planeeringuala kujunemise lugu:

H. Kalberg kirjeldas, kuidas Unakvere planeeringuala on protsessi käigus muutunud. Esialgne soov oli muuta valla üldplaneeringus sätestatud nõuet, mille kohaselt peab elamutele lähemale kui 1,5 kilomeetrit tuuleparki kavandades olema iga hoone omaniku kirjalik nõusolek.

Heiki Kalberg: „Sellepärast, et algselt sooviti selle planeeringuga muuta üldplaneeringus toodud põhimõtet. [...] Sellest sooviti eriplaneeringuga loobuda, aga selle kohta oli väga palju arvamusi, et seda ei tohiks teha. Siis tegi vald otsuse, et üldplaneeringut selles osas muutma ei hakata.“

Tulenevalt valla otsusest üldplaneeringut mitte muuta, kohandati planeeringuala vastavalt. See tähendab, et suurem osa kavandatavast alast jääb 1,5 km tsooni, kus on vajalikud elanike nõusolekud. Vaid väike ala jääb sellest tsoonist väljapoole - seal nõusolekuid vaja ei oleks.

Heiki Kalberg rõhutas, et ühtegi tuuliku positsiooni pole veel paika pandud ning planeeringus on kümneid lehekülgi tingimusi (nt linnustiku, elektri- ja sideliinide kohta), mis on sisendiks edasisele projekteerimisele. Need tingimused tulenevad suuresti KSH-st.

Lõpetuseks näitas ta skeemi, kuidas algselt laiemast potentsiaalsest alast on uuringute käigus välja langenud osasid ja alles on jäänud kaks eraldiseisvat ala.

4. Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande tulemuste tutvustus

Piret Toonpere tutvustas end KSH juhteksperdina ja selgitas keskkonnamõju hindamise protsessi ja peamisi tulemusi Unakvere projekti puhul.

KSH protsessi olemus:

P. Toonpere selgitas, et KSH on sarnaselt planeeringule kaheetapiline. Esimeses etapis, asukoha eelvaliku faasis, on hindamine üldisem – eesmärk on välistada selgelt ebasobivad alad ja määratleda, milliseid täiendavaid uuringuid on vaja teises, detailses etapis. See selgitab, miks paljud uuringud ei ole veel detailselt läbi viidud.

Peamised teemad ja järeldused KSH aruandes:

- **Linnustik ja Natura 2000 alad:**

- See oli üks olulisemaid teemasid. Planeeringuala asub Parika linnuala ja Võrtsjärve hoiuala läheduses.
- Linnukaitseliste piirangute ja esmaste uuringute tulemusel kitsendati algset võimalikku ala oluliselt.
- Esialgne 600-meetrine puhver Parika linnualale osutus ebapiisavaks; nüüd on selge, et puhver peab olema kilomeeter. See on ala vähenemise peamine põhjus.
- Ülejäänud aladel on määratud täiendavad uuringuvajadused, et selgitada välja, kuhu ja mis tingimustel on võimalik tuulikuid paigutada.

- **Nahkhiired:**

- Tehtud on esmane elupaikade analüüs. Selle põhjal ei ole tegemist erakordselt nahkhiirterikka alaga.
- Siiski on detailses lahenduses vajalikud täiendavad, spetsiifilisemad uuringud, et välistada negatiivne mõju.

- **Mõju inimkeskkonnale – Müra:**

- Kuna tuulikute asukohad pole paigas, on mürahinnang indikatiivne. Modelleeriti maksimaalne võimalik lahendus (14 tuulikut, arvestades ka Viljandi valla potentsiaalset arendust), et hinnata, kui palju tuulikuid alale üldse mahuks.
- **Järeldus:** Selleks, et tagada elamualadel kehtiv müra norm, ei saa kasutada mistahes võimsusega tuulikuid. Tuuliku helivõimsus ei tohi ületada 106 detsibelli või alternatiivina tuleb rajada vähem tuulikuid. See on detailse lahenduse etapi küsimus.
- **Madalsageduslik müra:** Tehtud on esmane arvutuslik mürahinnang sageduste kaupa. P. Toonpere tunnistas, et varasemal koosolekul oli tekkinud segadus

arvutustabeliga ja lubas, et materjalid vaadatakse enne vallale esitamist üle. Samuti märkis ta, et vahepeal on kliimaministeeriumis valminud uus juhend madalsagedusliku müra hindamiseks, mis lisatakse aruandesse.

- **Mõju inimkeskkonnale – Infraheli:**

- KSH aruandes on käsitletud ka infraheli teemat. Esitatud on teaduskirjandusel põhinev ülevaade.
- **Järeldus:** Senised mõõtmised olemasolevates tuuleparkides näitavad, et infraheli mõju on jäänud madalamaks tasemest, mida seostatakse tervisemõjudega. Kuna tegemist on asukoha eelvaliku etapiga, on olulisimaks tulemuseks suunis edasiseks: detailse lahenduse etapis tuleb müra (sh madalsageduslikku müra) uuesti hinnata, lähtudes konkreetsetest tuulikute ja asukohtadest ning tagada kehtivate normide täitmine.

- **Mõju inimkeskkonnale – varjutus:**

- Indikatiivne hindamine näitas, et mitmete elamualade puhul võib tekkida probleem liikuva varjuga. Mõju ulatus sõltub tuulikute täpsest paiknemisest elamute suhtes.
- **Lahendus:** Oluline on, et planeeringuga määrataks lubatav varjutuse tase. KSH-s on lähtutud rangest rahvusvahelisest praktikast (maksimaalselt 8 summaarset tundi aastas elamu kohta). Selle tagamiseks paigaldatakse tuulikutele juhtimissüsteem, mis seiskab tuuliku automaatselt nendel hetkedel, kui selle vari langeks elamule.

- **Visuaalne mõju:**

- Mõju hindamiseks on koostatud fotomontaažid, mis on esitatud KSH aruandes. Need näitavad, milline näeks tuulepark välja erinevatest vaatepunktidest. Arvesse on võetud ka Viljandi valla poolne võimalik arendus.

5. Avaliku väljapaneku käigus laekunud arvamuste kokkuvõte

Heiki Kalberg andis ülevaate laekunud arvamustest. Kokku esitati 30 arvamust, neist 5 ametitelt ja riigiasutustelt ning 25 üksikisikutelt, MTÜ-delt ja petitsioonina. Ta esitas peamised teemad, mis arvamustes esile kerkisid:

- Otsene vastuseis tuulepargi rajamisele (mainitud 12 korda).
- Mure looduse ja linnustiku pärast.
- Mure inimeste tervise pärast (eriti müra).
- Mure kinnisvara väärtuse languse pärast.
- Vastuolu valla üldplaneeringuga.

- Mure maade läbimise pärast taristuga (teed, kaablid).
- Soov eriplaneeringu lõpetamiseks.
- Üks arvamus oli ka tuulepargi rajamist toetav.

H. Kalberg selgitas, miks planeeringut pole juba lõpetatud, kuigi vastuseis on suur. Ta viitas planeerimisseadusele, mis näeb ette kindlad reeglid ja protseduurid. Avalike arutelude läbiviimine tagab protsessi õiguskindluse ja annab volikogule otsuse tegemiseks vajaliku aluse, sh avaliku arvamuse.

6. Avalik arutelu: küsimused, vastused ja arvamuste avaldamine

Selles osas algas elav diskussioon kohalolijate, ekspertide ja arendaja vahel.

Küsimus müra modelleerimise ja mõõtemääramatuse kohta (Tiiu Nõmmik):

T. Nõmmik viitas varasemale arutelule ja küsis, miks ei ole müra modelleerimisel arvestatud mõõtemääramatusega (+2 dB), nagu näeb ette uus mürajuhend. Ta juhtis tähelepanu, et see võib tähendada, et arvutatud väärtused ei ole piisavalt konservatiivsed.

- **Vastus (Piret Toonpere):** Tunnistas, et modelleerimine on tehtud enne uue juhendi valmimist ja seda ei saanud tagasiulatuvalt arvestada. Ta kinnitas, et detailse lahenduse etapis on uue juhendi järgimine kohustuslik. See tähendab, et siis tuleb arvestada ka mõõtemääramatusega, mis omakorda seab piirangud kasutatavate tuulikute helivõimsusele.
- **Selgitus (Marko Pomerants):** Moderaator tõlkis teema lihtsamasse keelde: "Kui täna on seal tabelis kusagil näiteks 50 detsibelli, [...] siis see mõõtemääramatuse kasutamine peaks tähendama seda, et see number võiks ja saaks olla näiteks 52."

Küsimus üldplaneeringu muutmise taotlemise kohta (Eneli Feldmann):

E. Feldmann küsis arendajalt otse, kas ta kavatseb endiselt taotleda üldplaneeringu muutmist, et vähendada elamute ehituskeeluvööndit 1500 meetrilt 1000 meetrile, vaatamata valla varasemale eitavale seisukohale ja kogukonna vastuseisule. Ta viitas, et arendaja on esitanud vallale ka vaide.

- **Vastus (Mario Raestik):** Vältis otsest vastust. "Tänaseks hetkeks ühtegi lõplikku otsust, et kus ma saaks täpselt öelda, kas me jääme ühele seisukohale või teisele, me teeme selles vallas tööd. Me oleme teinud ühe kohtumise kohaliku elanikkonnaga, teemat arutanud ja proovime leida sealt keskteed. Et suhelda inimestega, leida võimalusi, mis on need probleemid sellega seoses ja neid lahendada. Et ei saa öelda jaa-d ega ei-d."
- **Kommentaar (Eneli Feldmann):** Leidis, et kui arvustuste tabelis on valla selge seisukoht, et üldplaneeringut ei muudeta, peaks arendaja sellega arvestama, mitte kulutama valla ja kogukonna aega uute taotlustega.

- **Vastus (Mario Raestik):** "Jaa, proovime olla ressursiefektiivsed, proovime leida sealt lahendust, ei soovi kellegi aega niisama kulutada."

Arvamusavaldus ja küsimus tuulikute mõju kohta (Tõnu Tamm):

T. Tamm nimetas tuulikuprojekti kuriteoks maa ja rahva vastu. Ta tõi välja kaks konkreetset muret:

1. Mõju mesilastele.
 2. Mõju keskkonnale seoses tuulikute labade jäätumise vastaste ainete, viidates Saarde valla juhtumile, kus lumi siniseks värvus.
- **Vastus mesilaste kohta (Piret Toonpere):** Viitas ühele uuringule, mis näitas, et kodumesilased ei lenda tavaliselt nii kõrgele, kui on tuulikute labad. Teistel putukatel on hukkumisi täheldatud, kuid massilist mõju kodumesilastele pole tema teada tuvastatud. Ta möönis, et tolmeldajatel on probleeme, kuid muudel põhjustel.
 - **Vastus jäätumisvastaste ainete kohta (Mario Raestik):** Selgitas, et Eesti ei kuulu kliimaklassi, kus oleks vaja tuulikute labasid pritsida või soojendada. Selliseid süsteeme kasutatakse külmemates piirkondades (nt Põhja-Rootsi). Eestis on võimalik labade loomulik jäätumine ja jää langemine, mille eest hoiatatakse ohutusmärkidega, kuid keemilist tõrjet ei tehta. Ta distantseeris end Saarde valla juhtumit puudutavast väitest, öeldes, et tegemist on teise arendaja pargiga.

Küsimus tuulikute tehniliste parameetrite ja kõrguse kohta (Feldmann, Pulk):

Küsi, kas Eestisse paigaldatavad tuulikud on kõrgemad kui mujal maailmas ja millised on uuringud nende mõju kohta.

- **Vastus (Mario Raestik):** Ta tõi näite, et Soomes on 250-meetrised tuulikud kasutusel olnud juba mitu aastat. Seega ei ole tegemist millegi enneolematuga.
- **Vastus uuringute valiku kohta (Piret Toonpere):** Selgitas, et KSH koostamisel kasutatakse nii Eesti-siseseid andmeid ja ekspertarvamusi kui ka rahvusvahelisi teadusuuringuid. Eestis on tuuleparkide seire andmeid vähe, seega tulebki tugineda teiste riikide kogemusele. Uuringute valikul eelistatakse teadusuuringuid sarnastest kliimaregioonidest ja liikide kohta, mis on ka Eestis relevant. Näiteks on Rootsis uuritud metsise käitumist tuulikute läheduses.

Küsimus kogukonna liikmelt (nimi salvestiselt tuvastamatu) keskkonnasõbralikkuse ja tervisemõjude kohta:

Esitas kriitilise küsimuse, kuidas saab massiivset metsaraadamist ja betoneerimist nimetada keskkonnasõbralikuks? Samuti tundis muret terviseprobleemide (insomnia, peavalud) pärast, mille vastu tuulikute lähedal elavad inimesed väidetavalt abi ei saa.

- **Vastus metsa raadamise kohta (Piret Toonpere):** Selgitas, et metsaaladele ehitamist kaalutakse kompromissina: ühelt poolt soovivad inimesed, et ehitataks elamutest

võimalikult kaugemale, teiselt poolt ei soovi nad, et ehitataks looduskaitsealadele. Seetõttu jäävadki Eestis sageli üle metsamaad. Ta kinnitas, et raadamine toimub vaid montaažiplatsi ja teede alal, mitte kogu planeeringualal.

- **Kommentaar (Marko Pomerants):** lisas, et tuuleenergial on teiste energiatootmisviisidega võrreldes see eelis, et kütusel endal puudub hind – see tuleb loodusest.

Küsimus pankroti ja lammutamise tagatiste kohta (Ülde küla elanik, nimi salvestiselt tuvastamatu):

Küsis, mis saab tuulikutest, kui arendaja läheb pankrotti? Kas need monstrumid jäävad valla kaela ja kes katab lammutuskulud?

- **Vastus (Mario Raestik):** Kinnitas, et nende ettevõtte seisukoht on, et tuuleenergeetika suudab olla kasumlik ka toetusteta. Ka pankroti korral on tuulepark siiski väärtuslik vara. Isegi kui elektrit enam ei toodeta, on lammutamisel saadava vanametalli väärtus suurem kui lammutamise kulu. Seega ei teki vallale kohustusi ega kahju.
- **Täpsustus (Marko Pomerants):** Lisas, et isegi kui üks ettevõtte pankrotistub, ostab tõenäoliselt keegi teine toimiva vara ära ja jätkab elektritootmist.
- **Täpsustus (Heiki Kalberg):** Tunnistas, et Eestis riiklikku tagatisfondi ei ole. Lahenduseks on lammutamise kohustuse ja tagatiste fikseerimine hoonestusõiguse lepingus maaomanikega.

Küsimus tuuliku labade eluea kohta (Kogukonna liige):

Küsis, kas tuuliku laba eluiga on 5 aastat.

- **Vastus (Mario Raestik, Heiki Kalberg, Marko Pomerants):** Eitati. Tuuliku labade eluiga on sama pikk kui tuuliku enda eluiga (25-35 aastat). Labasid hooldatakse, kuid neid ei vahetata perioodiliselt välja, v.a juhul, kui mõni laba puruneb.

Küsimus tuulikulabade realiseerimise kohta (Tõnu Randaru):

T. Randaru küsis, mis saab komposiitmaterjalist labadest 25 aasta pärast ja kui palju maksab nende ladestamine.

- **Vastus (Marko Pomerants):** Viitas hiljutisele raadiointervjuule materjaliteadlasega ja tõi välja kolm peamist meetodit:
 1. **Purustamine ja täitematerjalina kasutamine:** Kõige levinum meetod.
 2. **Pürolüüs:** Kiudude kättesaamine kuumutamise teel.
 3. **Solventprotsess (keemiline lahustamine):** Kõige perspektiivikam meetod, mis võimaldab komponente uuesti kasutada, kuid on veel arendusjärgus. Tänapäevane reaalsus on ladestamine prügilasse.

- **Täpsustus (Mario Raestik):** Lisas, et tuulikutootja Vestas on teatanud, et valib kolmanda tee (keemilise lahustamise) tegeleb protsessi arendamisega.
- **Võrdlus (Piret Toonpere):** Võrdles tuulikulabasisid klaasplastiga, millest tehakse ka vanne ja dušialuseid. Tegemist on samasuguse materjaliga, mis praegu läheb samuti prügilasse.

Küsimus KSH uuringute puudulikkuse ja Natura hindamise staatuse kohta (Tiiu Nõmmik):

T. Nõmmik juhtis tähelepanu mitmele KSH aruande ja protsessi puudusele. Ta leidis, et olukord on segane, kuna olulisi uuringuid (nahkhiirte talvitumine, must-toonekure pesitsuspaigad, lindude rändeteed) pole piisavalt tehtud või on need tehtud ebasobival ajal. Ta küsis, kuidas saab sellise puuduliku info põhjal kinnitada asukoha eelvalikut ja jõuda veendumusele, et parki on võimalik sinna rajada.

- **Vastus (Piret Toonpere, Heiki Kalberg):** Selgitasid taas kord eriplaneeringu kaheetapilist loogikat.
 - **Piret Toonpere:** selgitas, et Natura hindamine ei saagi esimeses etapis lõpuni tehtud olla, kuna planeering on liiga ebatäpne. Lõplik Natura hindamine toimub alles detailse lahenduse etapis, kui on olemas kõik uuringud ja täpsed asukohad.
 - **Heiki Kalberg:** "Aga see ongi selle... proovin veel kord selgitada, et see on selle kaheastmelise planeeringu omapära. Me saamegi öelda, et nendele aladele saab tulla tuulepark nendel tingimustel ja nende tingimuste seas on siis ka täiendavad vajalikud uuringud, mis tehakse juba nii-öelda fookusseeritult." Ta rõhutas, et esimeses etapis leitaksegi laiem ala ja määratakse ülesanded teiseks etapiks. Ta ei nõustunud väitega, et töö on tehtud mitterahuldavalt.

Kokkuvõtvad ja kriitilised sõnavõttud

Sõnavõtt (Ain Laansalu):

A. Laansalu esitas kirkliku ja kriitilise sõnavõtu, milles tõi esile järgmised punktid:

- **Ebavõrdne formaat:** Ühel pool on tasustatud eksperdid ja vald, teisel pool kogukond, kes peab oma vabast ajast vastu seisma.
- **Kohaliku kogukonna vastuseis:** Järtsaare ja Vissuvere elanikud on öelnud kindla "ei" ja neil on selleks oma maal õigus.
- **Tervisemõjud:** Viitas Sopi-Tootsi ja Saarde elanike reaalsetele terviseprobleemidele, mida ametkonnad eitavad või platseeboks nimetavad. Ta mainis 50 000 euro suurust kompensatsiooni saavat maaomanikku, kes kurdab nüüd terviseprobleemide üle.

- **Elektri hind ja varustuskindlus:** Tõi näiteks Saksamaa ja Suurbritannia, kus vaatamata suurele roheenergia osakaalule on elekter kallis. Ta hoiatas suurte elektrikatkestuste ohu eest, nagu on juhtunud USAs Texases ja Euroopas – see on tõsine julgeolekurisk.
- **Üleskutse:** Kutsus inimesi üles tutvuma Saaremaa rannarahva seltsi materjalidega ning hoiatas, et tuuleparkide tänane rajamine võib osutuda tuleviku teadmiste valguses kuriteoks, mille eest tuleb vastutada. Ta kutsus valda ja volikogu üles tegema õigeid otsuseid.

Sõnavõtt (Urmas Maranik):

U. Maranik kritiseeris eriplaneeringu kui menetlusviisi ebaloogilisust. Ta märkis, et asukoha eelvalikut ei saa lõplikult teha ilma detailsete uuringuteta, kuid seadus näeb ette vastupidist. Ta informeeris, et majandus- ja kommunikatsiooniministeerium on teinud ettepaneku eriplaneeringu kui planeeringuliigi kaotamiseks.

- **Vastus (Marko Pomerants):** Selgitas, et antud juhul tulenes eriplaneeringu algatamine otse Põhja-Sakala valla üldplaneeringust endast, kus oli selline menetlusviis tuuleparkide kavandamiseks ette nähtud.

Kogukonna nimel esitatud seisukoht (Tiiu Nõmmik):

Tiiu Nõmmik esitas pöördumise, milles võttis kokku kogukonna vastuväited ja ettepanekud. Peamised seisukohad olid:

1. Vastuolu üldplaneeringuga:

- Planeering on sisulises vastuolus valla üldplaneeringu nõudega, mis seab vähimaks kauguseks elamust 1500 meetrit (sest arendajal puuduvad kirjalikud nõusolekud).
- Tehakse ettepanek arvata eelvalikualast välja kõik alad, kuhu pole võimalik ilma nõusolekuta tuulikuid ehitada.

2. Mõju rohevõrgustikule:

- Planeeringuala asub rohevõrgustiku tugialal. Üldplaneering ja EL-i direktiivid näevad ette rohevõrgustiku kaitsmist ja vältimist.
- Tuulikute ja taristu ehitus killustab ja kahjustab ökosüsteeme, loomade elu- ja rändepaiku.
- Tehakse ettepanek lähtuda üldplaneeringust ja vältida tuuleparkide planeerimist rohevõrgustikku.

3. Mõju põllumajandusmaale:

- Üldplaneering näeb ette väärtusliku põllumajandusmaa hoidmist ja kaitsmist.

- Tehakse ettepanek mitte ehitada tuulikuid ja taristut väärtuslikule põllumajandusmaale.

4. Keskkonnamõjude hindamise puudulikkus:

- **Natura 2000:** Asukoha eelvaliku etapis peab tekkima veendumus, et negatiivne mõju Natura aladele on välistatud. Praegu, puudulike uuringute (must-toonekurg, rändeteed) tõttu, seda veendumust ei ole.
- **Kumulatiivne mõju:** Hinnatud ei ole Ülde, Unakvere ja Viljandi maakonna tuulealade kumulatiivset mõju Parika linnualale.
- **KSH roll:** KSH peaks aktiivselt suunama planeeringut, mitte ainult hindama tagajärgi.
- Tehakse ettepanek mitte kinnitada eelvalikualasid, kuna Natura eelhindamine on puudulik ja lõplik veendumus puudub.

1. Müra ja varjutuse probleemid:

- Müramodelleeringud on piiripealsed ja ei arvesta mõõtemääramatusega. See seab kahtluse alla, kas norme on üldse võimalik täita.
- Varjutuse puhul on mitmel kinnistul prognoositud varjutuse kestus üle tunni päevas. Leevendusmeetmed (kuuseheki rajamine) ei ole piisavad ega adekvaatsed.

2. Sotsiaalmajanduslikud mõjud ja kinnisvara väärtus:

- Kogukond ei nõustu vallavalitsuse seisukohaga, et mõju kinnisvara hindadele on ebaselge. Viidati Tootsi näitele, kus kinnisvara hind langes pärast tuulepargi valmimist 21-32%.
- Talumistasu on mõeldud häiringute, mitte kinnisvara väärtuse languse kompenseerimiseks.
- Tehakse ettepanek viia läbi asjakohane mõjude hindamine kinnisvarale vähemalt 5 km raadiuses ja töötada välja kompensatsioonimeetmed.

3. Kokkuvõttev üleskutse:

- Lähtudes Põhiseadusest ja säästva arengu seadusest, on kohustus hoida looduskeskkonda.
- Senine menetlus ei ole olnud kooskõlas valla üldplaneeringu, EL-i direktiivide ega hea planeerimistavaga.
- Kavandatav tegevus mõjutab pöördumatult loodus- ja elukeskkonda ning rikub kohalike inimeste õigusi.

- Kutsutakse koostajaid ja otsustajaid üles kaaluma planeeringust loobumist või selle ümberkujundamist viisil, mis välistaks olulise negatiivse mõju.

7. Koosoleku kokkuvõte ja lõpetamine

Karel Tõlp (Põhja-Sakala vallavanem) tänas kõiki osalejaid ja Tiiu Nõmmikut põhjaliku ettekande eest. Ta selgitas valla positsiooni, rõhutades vajadust protseduurireeglitest kinni pidada, et vältida olukorda, kus otsuseid tehakse valel ajal.

Karel Tõlp: „Ma olen olnud ise mitmel korral olukorras, kus vald on ajanud mingisuguseid asju. [...] ja siis päris mitmel korral öeldi, et praegu liiga vara küsite neid küsimusi. Et järgmises etapis saate vastused. Aga järgmises etapis öeldi, et nüüd olete hiljaks juba jäänud. [...] üldine planeerimise pool ütleb seda, et negatiivsed mõjud tuleb hinnata nii vara ära kui see vähegi võimalik on.“

Ta kinnitas, et vallavalitsus vaatab kõik esitatud küsimused, vastused ja argumendid põhjalikult läbi ning valmistab volikogule ette kaalutletud otsuse eelnõu, vajadusel lisauuringuid nõudes. Ta kinnitas, et volikogu on seni olnud hääletustel ühtne.

Marko Pomerants tänas kõiki osalejaid ja lõpetas koosoleku kell 19:10.